

Pospíšil, Ivo

Poznámky

In: Pospíšil, Ivo. *Genologie a proměny literatury*. Vyd. 1. Brno: Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, 1998, pp. 128-142

ISBN 8021018720

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/122950>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

POZNÁMKY

I. Obecné úvahy

1. Problém genologických koncepcí

- 1 „Pokud jde o dějiny francouzské tragédie, plán je dán do určité míry samotným způsobem, jakým klademe otázku: jak se žánr rodí, roste, dosahuje dokonalosti, upadá a nakonec umírá.“ Brunetière, F.: *L'évolution des genres dans l'histoire de la littérature. Leçons professées, École normale supérieure, Tome premier. Paris 1890, s. 23.*
- 2 Huet, P.-D.: *De l'origine des romans. 1699, reedice Amsterdam 1942.*
- 3 Prasch, J. L.: *Reflexions sur les romans. Paris 1684.*
- 4 *Versuch über den Roman. Leipzig 1774; Über den sittlichen Einfluss der Romane. Constanz 1826.*
- 5 „Román je bajka pro dospělé.“ Nicolai, C.: *Versuch einer Theorie des Romans. Quedlinburg — Leipzig 1819, s. 24.*
- 6 *The History of Fiction Being a Critical Account of the Most Celebrated Prose Works of Fiction from the Earliest Greek Romances to the Novels of the Present Age. By John Dunlop. London 1845.*
- 7 Spielhagen, F.: *Beiträge zur Theorie und Technik des Romans. Leipzig 1883.*
- 8 Horne, Ch. F.: *The Technique of the Novel. New York and London 1908.*
- 9 „Faleš se poprvé stala uměním, ‚uměním fikce‘, když se vzápětí za sebevědomím zrodila lidská marnivost. Divoký opočlověk, který si myslel ‚Jak jsem silný‘ si dozajista brzy pomyslí, že svou sílu předvede sousedovi. A když to dovolil vývoj jazyka, vychloubal se svými činy. A máme tu první povídku! Dokud se vypravěč cele přidržoval faktů, byly to dějiny. Jakmile však pojal úmysl jít za ně, vznikala fikce. Bylo to uvědomělé umění.“ (s. 9).
- 10 Lubbock, P.: *The Craft of Fiction. London 1921; Muir, E.: The Structure of the Novel. London 1928.*
- 11 „Oblíbeným prostředkem vypravěčského umění v tom okamžiku, kdy děj dosáhl určitého vrcholu, je zapojit retardující moment, ať už proto, aby se zvýšilo napětí čtenáře, nebo proto, aby stav, který má trvat delší dobu, se příliš rychlým pokračováním nejevil jako pouze momentální, dočasný.“ Friedemann, K.: *Die Rolle des Erzählers in der Epik. Leipzig 1910, s. 123.*
- 12 Keiter, H., Kellen, T.: *Der Roman. Essen 1912.*
- 13 Například J. Lotman v komentáři k Evženu Oněginovi píše o tom, že v Rusku v 18. století bylo čtení románů dívkami pokládáno za nemravné. Taťjana — v první třetině

19. století — již romány čte zcela běžně. (Roman A. S. Puškina „Jevgenij Onegin“. Kommentarij. Posobije dlja učitelja. Leningrad 1980.)
- 14 „Rok po roce za posledních čtyřicet let bylo množství románů a povídek vytištěných anglicky jednoznačně větší než veškerý počet knih jiného druhu. V roce 1913, tedy v posledním roce před velkou evropskou válkou, bylo na Britských ostrovech vytištěno více než 8 600 nových knih a z tohoto celku bylo více než 1 200 prozaických děl...“ Lathrop, H. B.: *The Art of the Novelist*. London 1921, s. 1.
- 15 Wellek, R.: *Concepts of Criticism*. New Haven — London 1963, kap. *The Concepts of Evolution in Literary History*.
- 16 Fowler, A.: *The Life and Death of Literary Forms*. in: *New Directions in Literary History*. Edited by Ralph Cohen, London 1974, s. 85; jeho novější názory jsou uváděny dále.
- 17 A. N. Veselovskij: *Historická poetika*. Zostavil, preložil, štúdiu a poznámky napísal profesor Ján Komorovský, Tatran, Bratislava 1992, s. 5 n.
- 18 „Z těchto konstatování vyplývá, že literární žánry nejsou prostými nálepkami, ale odpovídají podstatným realitám literárního umění. Studium žánrů samo o sobě, studium, které navrhuji nazývat genologií, představuje živý historický zájem a dovoluje hlouběji pronikat do tvorby a postav literárního díla.“ Tieghem van, P.: *La question des genres littéraires*. Helicon, tome 1, fasc.1–3, s. 99–100, Amsterdam — Leipzig 1938.
- 19 Whitmore, Ch E.: *On the Unity of Art*. Helicon I, 1938, s.151–155.
- 20 Hankiss, J.: *Les ressorts psychologique du groupement des genres littéraires*. Helicon II, 1940, s.95–96 týž, *Les Genres Littéraires et leur base psychologique*, Helicon II, 1940, s.117–124.
- 21 Kohler, P.: *Contribution , une philosophie des genres*. Helicon I, 1983, s. 233–241.
- 22 „Autor, který tvaruje své dílo v poslední analýze, dělá vlastně dvě operace: prezentuje určitá fakta a pak je doplňuje jistými údaji a opatřuje je „klíčem“, který je pro daný typ díla vhodný, klíčem, který umožňuje dešifrovat jeho různé sémantické aspekty.“ (Trzynadlowski, J: *Information Theory and Literary Genres*. *Zagadnienia rodzajów literackich*, IV, zv. 1, Łódź 1961, s. 31–48).
- 23 Skwarczyńska, S.: *Diskussionsbeitrag zu Problemen der genologischen Systematik*. *Zagadnienia rodzajów literackich*, II, zv. 2, Łódź 1960, s. 115–122.
- 24 Horálek, K.: *Rodzaje literackie z punktu widzenia problematyki przekladowej*. *Zagadnienia rodzajów literackich*, VII, zv. 1, Lodž 1964, s. 5–13.
- 25 Seybold, E.: *Das Genrebild in der deutschen Literatur. Vom Sturm und Drang bis zum Realismus*. Stuttgart — Berlin — Köln — Mainz 1967.
- 26 *Folklore Genres*. Edited by Dan Ben-Amos. Austin 1976; z metodologického hlediska je nejdůležitější: Francis Lee Utley, *Oral Genres as a Bridge to Written Literature*, s. 3–16.
- 27 Hernadi, P.: *Beyond Genre*. *New Directions in Literary Classification*. Ithaca and London 1972.
- 28 Margolin, U.: *On Three Types of Deductive Models in Genre Theory*. *Zagadnienia rodzajów literackich*, Łódź 1974, zv. I, s. 5–19. Viz také naši stať *Genologické pojmy a žánrové hranice*, *Slavia* 1981, 3–4, s. 381–389.

- 29 Olsen, A. H.: *De historiis sanctorum: A Generic Study of Hagiography*. Genre, XIII, 3, Fall 1980, s. 407–429.
- 30 Gruber, W. E.: *The Polarization of Tragedy and Comedy*. Genre, vol. XIII, Fall 1980, s. 259–274.
- 31 Brown, L. S.: *Drama and Novel in Eighteenth-Century England*. Genre XIII, Fall 1980, s. 287–304.
- 32 Money: *Language and Lucre in American Fiction*. Genre 1980, XIII, 1.
- 33 *Theories of Literary Genres*. University Park and London 1978.
- 34 „Konečně stále si musíme uvědomovat, že definice literárních žánrů — stejně jako literárních koncepcí — jsou historické, tedy pohyblivé, přechodné, konvenční, tudíž přibližné, pojmenovávací, relativní, a proto nikoli zcela adekvátní, kolísající jako protiklady a rozpory, jež jsou viditelné mezi konceptní nálepkou a literární realitou. Mezi podstatou žánrů (definovanou literárními pojmy a idejemi) a samotným jevem žánrů (vyjádřeným literárními formami) objevuje naše zkušenost velmi často křiklavou neslučitelnost. Za těchto podmínek je ukvapené a nemoudré dogmaticky prosazovat tu nebo onu definici.“ (Marino, A.: *Toward a Definition of Literary Genres*. In: *Theories of Literary Genres*, University Park and London 1978, s. 54).
- 35 „Žánry mohou být konzervativní, ale jsou nástrojem řemeslníka, nástrojem, jímž — kromě toho, že ovlivňuje kulturní přenos — mohou být vytvořeny i nové celky.“ (Colie, R. L.: *The Resources of Kind. Genre-Theory in the Renaissance*. Berkeley — Los Angeles — London 1973).
- 36 „Žánr je model — a je to model vhodný a prospěšný: je to vyzvání ke skutečnému psaní díla na základě určitých kompozičních zásad“ (Guillén, C.: *Toward a Definition of the Picaresque*. In: *C.G.: Literature as System*. Princeton 1971, s. 72).
- 37 „Závěry, které se týkají obrazných světů, jež literatura evokuje, mohou být tyto. Zatímco zamýšlená totalita vidění drží pohromadě ekumenická díla a svépomocná jednota děje poskytuje pevnější, ale přece jen menší rámec žánrům kinetickým, zkušenostně ověřená identita děje a vize v evokovaných nebo implikovaných aktech mentálního vidění spojuje slovesný svět s koncentrickým napětím.“ (C.d., s. 182).
- 38 Fowler, A.: *Kinds of Literature. An Introduction to the Theory of Genres and Modes*. Oxford 1982.
- 39 „Vzhledem k ústřední koncepci odkazuje ‚literatura‘ k jisté skupině žánrů, jejíž vzorky jsou proto podle definice literární, alespoň ve svých aspiracích. Tyto ústřední žánry zahrnují básnický a dramatický rod a některé z prozaických druhů. Kánon se hodně mění, ale vždy obsahuje například satiru a prozaické vyprávění. Kolem tohoto jádra se šíří volnější plazma sousedních forem: esej, biografie, dialog, historie a další.“ (C. d., s. 5).
- 40 „Spisovatelé a čtenáři v jistých historických údobích například žánr ignorovali. Ale i když to udělali, stejně se nevědomky zapletli do generických transakcí. Ve skutečnosti znamenala ignorance žánru velmi často pasivní přijímání konvencí předpisovaných zvykem nebo módou.“ (C. d., s. 24).

- 41 „Podobně jako každý druh má svou formovou strukturu, musí mít i svou velikost. Důsledek doktríny kvantitavních složek není v žádném případě zanedbatelný. Velikost (rozsah) je vskutku z žánrového hlediska důležitým kritickým faktorem.“ (C. d., s. 62).
- 42 A. Fowler například uvádí plný titul Defoeova románu *Plukovník Jack*, který vlastně tvoří stručný románový děj.
- 43 Komparatistika a genológia. Acta facultatis philosophicae Universitatis Šafarikanae, Bratislava 1973.
- 44 Bachtin, M. M.: K metodologii literaturovedenija. In: Kontext 1974, Moskva 1975, s. 203–212.
- 45 Hvišč, J.: Problémy literárnej genológie. Bratislava 1979, s. 111; Hvišč, J.: Poetika literárnych žánrov. Bratislava 1985.
- 46 Podgajackaja, L.: Poetika žanra i nacionalnoje svojeobrazije. Voprosy literatury 1969, 11, s. 116–133.
- 47 Smirnov, I. P.: Chudožestvennyj smysl i evolucija poetičeskich sistem. Moskva 1977.
- 48 Smirnov, I. P.: Generativnyj podchod k kategorii tragičeskogo (na materiale russkoj literatury XVII v.). Wiener Slawistischer Almanach 1979, Bd. 3, s. 5–26.
- 49 Smirnov, I. P.: Diachroničeskije transformacii literaturnych žanrov i motivov. Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband 4, Wien 1981.
- 50 „Cílem této práce je prozkoumat různé druhy uměleckého navazování, které spojují archaické (folklórní a staroruské knižní) umění a literaturu 19. a počátku 20. století.“ (C. d., s. 5).
- 51 C. d., s. 61.
- 52 „V posledním případě termín ‚citát‘ bude označovat jakýkoli ohlas spojující literární díla mezi sebou, veškerý reminiscentní ohlas, který z díla vytahujeme. Citátový charakter mohou z tohoto hlediska mít i prvky slovesného ztvárnění syžetu i sám syžet...“ (Tamtéž, s. 176).
- 53 Viz např. Voprosy poetiki literaturnych žanrov. Leningrad 1977. Problemy literaturnych žanrov. Tomsk 1979. Naum L. Lejderman, Teoretičeskaja model žanra. Zagadnienia rodzajów literackich 1984, 26, zv. 1, s. 5–21. (Autor tu pracuje s pojmy žánrová dominanta, nositelé žánru a žánrové příčiny recepce, vychází tedy v podstatě z teorie dominantních a variabilních prvků, které vztahuje — v souvislosti s novými metodologickými proudy — i na čtenáře).
- 54 „Kolik termínů vlastně potřebujeme? Zhruba řečeno má smysl uvažovat o dvou druzích doplňků k žánrové terminologii. Za prvé mohou být zapotřebí pojmenování pro vyvíjející se žánry a podžánry: Nebo se žánry, které dříve nebyly pojmenovány, začínají uznávat. Nebo se mohou vynořit nová seskupení. Ve všech těchto případech lze zcela legitimně vymýšlet nové pojmy.“ (Fowler, A.: *Kinds of Literature*. Oxford 1982, s. 148).
- 55 Timofejev, L. I.: Osnovy teorii literatury, Moskva 1971; Guljajev, N. A.: Teorija literatury. Moskva 1977; Palkin, M. A.: Voprosy teorii literatury. Minsk 1971.
- 56 Bogdanov, V.: Teorija v dolgu (O žanrovoj specifikje očerka). Voprosy literatury 1964, 9, s. 46–68.

- 57 Viz jeho práce *Problemy istoričeskogo razvitija literatury*. Moskva 1972 (čes. 1976); *Typologija literaturnych rodov i žanrov*. Vestnik Moskovskogo universiteta 1978, 4, s. 12–18; *Teorija literatury*. Moskva 1978.
- 58 Kožinov, V.: O principach postrojenija istorii literatury. In: *Kontekst 1972*, Moskva 1973; *týž K sociologii russkoj literatury XVIII-XIX vekov*. In: *Literatura i sociologija*, Moskva 1977, s. 137–177.
- 59 Kosikov, G. K.: O genezise i osnovnych osobennostjach žanrovogo soderžanija romana. *Filologičeskije nauki* 1972, 4, s. 11–20.
- 60 Černec, L. V.: O poetike nравоopisatel'nyh žanrov. *Filologičeskije nauki* 1976, 3, s. 19–28; *táž, Literaturnyje žanry*. Moskva 1982. Podrobněji o těchto koncepcích viz naše články *Genologie — výhledy a úskalí*, *Čs. rusistika* 1981, 2, *Genologické pojmy a žánrové hranice*, *Slavia* 1981, 3–4.
- 61 Staiger, E.: *Grundbegriffe der Poetik*, 1946, čes. *Základní pojmy poetiky*. Praha 1969.
- 62 Ruttkowski, W. V.: *Die literarischen Gattungen. Reflexionen über eine modifizierte Fundamentalpoetik*, Bern 1968; podobnou prací značné informativní hodnoty je *Gattungstheorie* (München 1973) od Klause W. Hempfera.
- 63 Viz naši recenzi na knihu L. V. Černěcové *Pokus o novou teorii žánrů* (*Čs. rusistika* 1984, č. 3, s. 141–143).

2. Teoretické konstituování žánru a žánrové hranice

- 1 E. Muir: *The Structure of the Novel*, The Hogarth Press, London 1946, s. 97.
- 2 A. V. Čičerin: *Voznikovenije romana-epopei*. Moskva 1958, 1975.
- 3 K. Golovin: *Russkij roman i russkoje obščestvo*. S.-Peterburg 1897, s. 381.
- 4 B. Zelinsky: *Roman und Romanchronik. Strukturuntersuchungen zur Erzählkunst* Nikolaj Leskovs, Böhlau-Verlag, Köln-Wien 1970; L. Grossman: *N. S. Leskov. Žizn', tvorčestvo, poetika*. Moskva 1945. V. Troickij: *Leskov-chudožnik*. Moskva 1974. M. S. Gorjačkina: *Satira Leskova*. Moskva 1963. V. Setschkareff, N.S. Leskov. *Sein Leben und sein Werk*, Otto Harrassowitz, Wiesbaden 1959; I. Gollert, N.S. Leskovs *Romanchronik „Die Klerisei“*, Berlin 1969.
- 5 A. Bušmin: *Problema obščestvennogo romana v estetike Saltykova-Ščedrina*. *Russkaja literatura* 1958, 2, s. 85–104.
- 6 A. Bušmin: *Evoljucija realizma Saltykova-Ščedrina v 80-je gody*. *Russkaja literatura* 1958, 1, s. 163–190.
- 7 J. F. Gricaj: *O kompozicii „Pošechonskoj stariny“*. *Russkaja literatura* 1976, 1, s. 154–161.
- 8 V. Vlašínová: *Ščedrinův panoramatický román*, *Čs.rusistika* 1976, č.3, 97–101.
- 9 K. N. Grigor'jan: *Roman M. J. Saltykova-Ščedrina „Gospoda Golovlevy“*. Moskva-Leningrad 1962.
- 10 J. Hvišč mluví o konstantních a variabilních kategoriích (*Problémy literárnej genológie*, Bratislava 1979), J. Slawiński o genotypu a fenotypu (*Synchronia a diachronia v literárnohistorickom procese*, *Slavica Slovaca* 1966, č.2), J. Kristeva o genotextu a fenotextu (*Rescherches pour sémanalyse*, Paris 1969).

- 11 Z renomovaných autorů, kteří o této problematice psali, uvádíme alespoň K. Wyku, D. S. Lichačeva, M. Bachtina, A. J. Gureviče, J. Kleinerja, N. K. Geje a V. Ivanova.
- 12 Viz schéma v knize I. P. Smirnova Chudožestvennyj smysl i evolucija poetičeskich sistem. Moskva 1977, s. 11.
- 13 L. Leonov: Petušichinskij prolom (1922); Zapisi nekotorych epizodov, sdelannyje v gorode Goguleve Andrejem Petrovičem Kovjakinym (1923); K. Fedin: Narovčatskaja chronika (1924–1925).
- 14 V zásadě vycházíme z ruské varianty románové kroniky (S. T. Aksakov, N. S. Leskov, M. J. Saltykov-Ščedrin. M. Gorkij).
- 15 „Kronikální“ jako variantu „kronikový“ užíváme speciálně ve vztahu k románové kronice.
- 16 P. Goetsch, *Literatursoziologische Aspekte des viktorianischen Romanschlusses*. In: *Poetica* 1978, Heft 2–3, s. 236–261, Verlag B. R. Grüner, Amsterdam.
- 17 Např. V. Ivanov ve stati Kategorija vremeni v iskusstve i kul'ture XX veka zkoumá různé způsoby „zastavení času“, mj. cyklizaci času (Ritm, prostranstvo i vremja v literature i iskusstve, Leningrad 1974, s. 39–67).
- 18 G. S. Morson: *The Boundaries of a Genre, Dostoevsky's Diary of a Writer and the Traditions of Literary Utopia*. University of Texas, Austin 1981.
- 19 Viz H. Dubrow: *Genre*. London — New York 1982, s. 116.
- 20 Viz naši stat Vývojové fáze kroniky ve slovanských literaturách. *Slavia* 1984, 3–4, s. 351–352. Naše koncepcie žánrového rozpětí je také rámcově vyložena ve stati Ključevyje problemy sovremennoj genologii i koncepcija „žanrovogo ob'jema“, *Litteraria Humanitas* I, Brno 1990, s. 47–58.
- 21 Podrobněji viz naši stat *Sujetkausalität und Romanchronik*. *Zeitschrift für Slawistik* 1984, Heft 3, s. 421–434.

3. K filozofii žánru

(Michail Bachtin a tzv. výchovný román)

- 1 M. Bachtin: *Estetika slovesnogo tvorčestva*, Moskva 1979.
- 2 Tamtéž, s. 395.
- 3 Tamtéž s. 396–397. Jde o knihy Iogann Vol'fgang Gete. Očerki iz žizni poeta-naturalista (Leningrad 1962) a Gete kak jestestvoispytatel (Leningrad 1970).
- 4 Viz M. Bachtin: *Voprosy literatury i estetiki*. Moskva 1975.
- 5 M. Bachtin: *Estetika slovesnogo tvorčestva*, s. 196–197.
- 6 Tamtéž, s. 202.
- 7 Tamtéž, s. 204–205.
- 8 Podobné rysy mají např. konstitutivní žánrové prvky kroniky — čas je ambivalentní, je jak nositelem života, tak jeho ničitelem.
- 9 Viz *Slovník literární teorie*, Praha 1977, s. 410 a 412–413 (autorka hesla Jiřina Táborská).
- 10 Jeffrey L. Sammons: *The Mystery of the Missing Bildungsroman, or: What Happened to Wilhelm Meister's Legacy?* *Genre* vol. XIV, s.2, Summer 1981, s. 229–246.

- 11 Viz I. Pospíšil, „Jak se kalila ocel“ jako hraniční literární text, Čs. rusistika 1984, č. 3, s. 109–113.
- 12 B. Dohnal, Genese tvaru. Vývoj textu románu N. Ostrovského Jak se kalila ocel. Praha 1964; viz také A. Guski, N. Ostrovskij's „Kak zakaljalas' stať“ — biographisches Dokument oder sozialistisch-realistisches Romanepos? Zeitschrift für slavische Philologie 1981, č. 1, s. 116–145; David Gillespie: The Twentieth-Century Russian Novel. An Introduction. Berg. Oxford-Washington D.C. 1996.
- 13 L. Anninskij, Sud'ba Korčagina. in: L. A.: Tridcatyje-semidesjatyje: literaturno-kritičeskije statji. Moskva 1977.
- 14 B. Spinoza. Etika. Praha 1977, s. 374 (přel. K. Hubka).
- 15 P. Teilhard de Chardin. Místo člověka v přírodě. Praha 1967, s. 62 (přel. J. Němec a J. Sokol).
- 16 Tamtéž s. 87.
- 17 S. Semenova, Valentin Rasputin. Moskva 1987.
- 18 S. Semenova, Voschodjaščee dviženije. Oktjabr' 1989, 2, s. 183.
- 19 J. W. Goethe, Faust. Praha 1973, s.13 (přel. O. Fischer).

4. Čtenář-posluchač v struktuře žánru

- 1 J. Mandát: Počátky ruského epistolárního románu. Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, D 29, 1982.
- 2 L. Sterne: Život a názory blahorodého pana Tristrama Shandyho, Praha 1963, s. 7 (přel. A. Skoumal).
- 3 Tamtéž, s. 11.
- 4 Tamtéž, s. 64.
- 5 Tamtéž, s. 63.-64.
- 6 V. F. Odojevskij: Ruské noci. Praha 1981, s. 11 (přel. J. Honzík).
- 7 V. Koněckij: Včerejší starosti, Praha 1984, s. 7 (přel. L. Dušková).
- 8 K. Čapek: Válka s mloky, Praha 1953, s. 264.
- 9 P. Jilemnický: Vítr se vrací (Kronika). Praha 1959, s. 203 (přel. Z. Meisnerová).
- 10 V. Šikula: Majstri. Bratislava 1976, s. 252.
- 11 O. Kuvajev: Teritorium, Praha 1987, s. 9.
- 12 Tamtéž, s. 10.
- 13 O. Kuvajev: Zákony útěku, Praha 1984, s. 63 (přel. J. Šanda).
- 14 Z. Mathauser: Metodologické meditace aneb Tajemství symbolu. Brno 1988.

II. Metamorfózy žánru

1. Morfologie žánru (Stabilita a proměnlivost kroniky)

- 1 I. Pospíšil: Ruská románová kronika, Brno 1983; týž, Labyrint kroniky, Brno 1986.
- 2 Labyrint kroniky, s. 20–21.
- 3 Ruská románová kronika, s. 29.

- 4 A. Belorusec: Interes k beskonečnosti. *Novyj mir* 1986, 3, s. 223–240.
- 5 O. Čiladze: Kainovo znamení, Praha 1984, s. 90–91 (přel. V. A. Černý).
- 6 Viz cit. stať A. Bělorusce.
- 7 L. Fuks: Věvodkyně a kuchařka, Praha 1983, s. 201.
- 8 Tamtéž, s. 270.
- 9 Tamtéž, s. 668.
- 10 Tamtéž, s. 418, 420, 421–422.
- 11 P. Jaroš: Tisícročná včela, Bratislava 1979, s.18.
- 12 Tamtéž, s. 94.
- 13 Tisícročná včela vyletela z dneška. Spisoval Peter Jaroš odpovedá na otázky prozaika Antona Baláža. *Večerník (Bratislava)* 1. 2. 1980, s. 7.
- 14 L. Štěpán: A jinak se pluje po moři, Praha 1985, s. 489.
- 15 V. V. Ivanov: Kategorija vremeni v iskusstve i kulture XX veka. In: *Ritm, prostranstvo i vremena v literature i iskusstve*. Leningrad 1974, s.39–67.
- 16 V. Šikula: Majstri, Bratislava 1976, s. 252.
- 17 P. Jaroš: Tisícročná včela, s. 1.
- 18 L. Štěpán: A jinak se pluje po moři, s. 9 a 19.
- 19 V. Šikula: Majstri, s. 11.
- 20 O. Čiladze: Půjdu za svým hněvem, Praha 1978, s. 14 (přel. V. A. Černý).
- 21 Viz I. Pospíšil: Ruská románová kronika, Brno 1983, s. 81 n.
- 22 L. Štěpán: A jinak se pluje po moři, s. 265.
- 23 V. Šikula: Majstri, s. 82–83.
- 24 L. Fuks: Věvodkyně a kuchařka, s. 679.
- 25 Tamtéž, s. 679.
- 26 Tamtéž, s. 338, 339.
- 27 I. Pospíšil: Ruská románová kronika, s. 37 n.; *Labyrint kroniky*, Brno 1986, s. 60 n.
- 28 V. Šikula: Majstri, s. 207.
- 29 B. Svozil: Kontrasty a proměny Ladislava Fukse. *Kmen* 1983, č. 38, s. 3.
- 30 J. Peterka: Pronikavá metafora. *Kmen* 1983, č. 40, s. 11.

2. Žánr a téma

A. Žánrová funkce motivů šilenství v ruské literatuře 19. století

- 1 Viz A. S. Puškin: *Džon Tenner*, in: *Polnoje sobranije sočinenij v 10 tomach*, t. 7, Moskva 1958, zejména 434–435; viz naši stať Puškinův „John Tanner“ — jeho kontext, smysl a funkce. *Čs. rusistika* 1986, 3, 106–111 — tam i odkazy na další literaturu.
- 2 A. S. Puškin: *Sobranije sočinenij v trech tomach*, Moskva 1954, 85–86 (dále: Puškin).
- 3 Viz koncepci „invertované romance“ nebo „invertované eklogy“ (idyly): E.–M. Krölller: *Kafka's Castle as an Inverted Romance*. *Neohelicon* IV, 3–4, Budapest 1976. R. Poggioni: *Gogol's Old-Fashioned Landowners. An Inverted Eclogue*. *Indiana Slavic Studies*, III, Bloomington 1963, 54–72.

- 4 P. A. Vjazemskij: Vzgljad na literaturu našu v desjatiletije posle smerti Puškina, in: Sočinenija, t. 2, Moskva 1982.
- 5 Puškin: Domik v Kolomne, 219.
- 6 Puškin: Mednyj vsadnik, 257.
- 7 Puškin: Mednyj vsadnik, 259.
- 8 Puškin: Skupoj rycar', 362.
- 9 Puškin: Mocart i Sal'jeri, 373.
- 10 Puškin: Rusalka, 431.
- 11 Viz čes. vyd. Večery s panem Dvojníkem, (přel. Nina Vangeli, doslov Jiřina Táborská). Praha 1977 [dále: Pogorelskij]. Antonij Pogorelskij: Dvojník, ili Moi večera v Malorosii. Monastyрка. Moskva 1960 (se studií N. L. Stěpanova, 3–22).
- 12 Pogorelskij, 11.
- 13 Pogorelskij, 22.
- 14 P. Pokorný: Počátky gnose. Vznik gnostického mýtu o božstvu Člověk. Praha 1969. P. Pokorný: Píseň o perle. Tajné knihy starověkých gnostiků. Praha 1986. M. Mikulášek: Román M. Bulgakova Mistr a Markétka a gnose. Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, D 36–37, 1989–1990, 73–78.

B. Otázka tzv. polyvalence žánru

(Gogolovi Starosvětští statkáři)

- 1 Mann, J.: Formula onemenija u Gogola. Izvestija AN SSSR, serija literatury i jazyka, 1971, n. 1; Týž: O žanre „Mertvych duš“. Izvestija AN SSSR, serija literatury i jazyka, 1972, n. 1.
- 2 V.G. Belinskij o Gogole. Sta'ji, recenzii, pis'ma. Moskva 1949.
- 3 Jermilov, V. V.: Genij Gogolja. Moskva 1959.
- 4 Gukovskij, G. A.: Realizm Gogolja. Moskva — Leningrad 1959.
- 5 Erlich, V.: Gogol'. New Haven and London, Yale University Press 1969.
- 6 Setschkareff, V.: N.V. Gogol. Leben und Schaffen. Berlin 1953.
- 7 Driessen, F. C.: Gogol as a Short Story Writer. Mouton, Paris — The Hague — London 1965.
- 8 Günther, H.: Das Groteske bei N.V. Gogol. Formen und Funktionen. München 1968.
- 9 Parolek, R. — Honzík, J.: Ruská klasická literatura. Praha 1977.
- 10 Poggioli, R.: Gogol's Old-Fashioned Landowners. An Inverted Eclogue. Indiana Slavic Studies, III, Bloomington 1963, s.54–72.
- 11 Hugh Mc Lean: Gogol's Retreat from Love: Toward an Interpretation of Mirgorod. American Contributions to the Fourth International Congress of Slavists. The Hague 1959, s. 225–243; R. A. Peace: Gogol's Old World Landowners. The Slavonic and East European Review, October 1975, s.504–520.
- 12 Kröllér, E. — M.: Kafka's Castle as Inverted Romance. Neohelicon IV, 3–4, Budapest 1976.

- 13 „Pokojnici ponесли nakonec, narod povalil sledom, i on pošel za neju; svjaščenniki byli v polnom oblačenii, solnce svetilo, grudnyje rebenki plakali na rukach materej, žavronki peli, deti v rubašonkach begali i razvilis' po doroge.“ (Gogol', Povesti, Moskva 1973, s.107–108; dále: Gogol').
- 14 Gogol', s. 111.
- 15 Jelistratova, A. A.: Gogol' i problemy zapadnoevropejskogo romana. Moskva 1972.
- 16 Russkaja literatura v istoriko-funkcional'nom osveščennii. Moskva 1979; Literaturnyje proizvedenija v dviženii epoch. Moskva 1979.
- 17 Fanger, D.: Gogol and His Reader. Stanford 1978.
- 18 Gogol', s. 90.
- 19 Gogol', s. 88.
- 20 „Ja otsjuda vižu nizen'kij domik s galereju iz malen'kich počernelych derevjannyh stolbikov, iduščeju vokrug vsego doma, čtoby možno bylo vo vremja groma i grada zavorit' stavni okon, ne zamočas' doždem.“ (Gogol', s.88–89.)
- 21 Gogol', s. 90.

C. Polymorfní rozpětí (Čechovův Ostrov Sachalin)

- 1 V. Jermilov: A. P. Čechov: 1860–1904. Moskva 1951.
- 2 A. I. Roskin: Čechov a věda (1940), in: Talent a epocha, Praha 1978.
- 3 G. Berdnikov: A. P. Čechov, Idejnyje i tvorčeskije iskanija. Leningrad 1970.
- 4 B. I. Jesin: Čechov žurnalist. Moskva 1960, s. 16.
- 5 I. N. Suchich: „Ostrov Sachalin“ v tvorčestve Čechova. Russkaja literatura 1985, č. 3, s. 72–84.
- 6 A. P. Čechov: Sachalin, Praha 1959, s.68 (dále cit. podle tohoto vydání).
- 7 M. L. Semanova: Rabota nad očerkovoj knigoj, in: V tvorčeskoj laboratorii Čechova, Moskva 1974, s. 123.
- 8 V. B. Katajev: Avtor v „Ostrove Sachalin“ i v rasskaze „Gusev“, in: V tvorčeskoj laboratorii Čechova, Moskva 1974, s. 246.
- 9 Lze plně souhlasit s litevskou badatelskou B. Červinskiené, která v knize Jedinstvo chudožestvennogo mira Čechova (Vilnius 1976) uvádí kulturnost jako hlavní znak Čechovova díla.
- 10 A. Derman: O masterstve Čechova. Moskva 1959, s. 147.
- 11 Viz cit. studii V.B. Katajeva.
- 12 A. P. Čechov: Sachalin, s. 25.
- 13 A. P. Čechov: Sachalin, s. 29–30.
- 14 A. P. Čechov: Sachalin, s. 256.
- 15 A. P. Čechov: Sachalin, s. 70.
- 16 Ů. Tuulik: Jalovec i sucho přečká. Praha 1984, s. 12.

D. „Staré časy“ ve výstavbě žánru (Nikolaj Semjonovič Leskov — Svetozár Hurban Vajanský — Vladislav Vančura)

- 1 Viz naši monografie Ruská románová kronika (Brno 1983), Labyrint kroniky (Brno 1986) a Rozpětí žánru (Brno 1992).
- 2 Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Ekumenický překlad, Praha 1979, Kazatel, s. 544.
- 3 Viz naši studii Etické transcendence ruské literatury. Etika 1992, 1, s. 33–45.
- 4 F. Wigzell: The „staraya skazka“ of Leskov's Soboryane. Archpriest Tuberozov and Avvakum. The Slavonic and East European Review, vol. 63, June 1985, s. 321–336.
- 5 I. Kusý: Vajanského román Koreň a výhonky, in: Svetozár Hurban Vajanský: Koreň a a výhonky, Bratislava 1962, s. 7–19; I. Kusý: Mladý Vajanský, Bratislava 1982.
- 6 Viz naši studii Syntetická metodologie Apollona Grigorjeva. Sborník prací filosofické fakulty brněnské university, D 36–37, 1989–1990, s. 57–66.
- 7 O. Malevič: Od scénáře k románu. Sovětská literatura 1981, 6, s. 138–145. Skrytý, emblematický charakter jmen Vančurových postav interpretují dvě studie: J. Holý: Funkce jmen postav v dílech Karla Čapka a Vladislava Vančury, Česká literatura 1984, 5, s. 459–476; J. Poláček: Portréty a osudy (Postavy v próze Vladislava Vančury). Brno 1994.
- 8 J. Mukařovský: Vančurův Konec starých časů, in: Konec starých časů, Praha 1958, s. 357–370; Z. Pešat: Doslov, in: V. V.: Konec starých časů, Praha 1987, s. 251–262. R. Kuzněcovová: Charakter Vančurovy grotesky (Konec starých časů). Česká literatura 1973, 1, s. 25–39. Viz také M. Blahynka: Vladislav Vančura. Praha 1981.
- 9 A. Hájková: Přijetí Vančurova konce starých časů soudobou kritikou. In: Tři studie o Vladislavu Vančurovi, Olomouc 1970.

III. Žánr a národní literatura

1. Dualita a etický přesah

(K některým vlastnostem ruské literatury)

- 1 N. V. Gogol: Mrtvé duše. Praha 1968, 181 (přel. N. Slabihoudová).
- 2 N. Berdjajev: Duša Rossii. Moskva 1915. Viz náš český překlad a komentář: N. Berdjajev: Duše Ruska. Brno 1992.
- 3 D. S. Merežkovskij: Duše Dostojevského, proroka ruské revoluce. Praha 1923.
- 4 N. I. Konrad: Zapad i Vostok. Moskva 1972.
- 5 T. G. Masaryk: Rusko a Evropa, 3. vyd., I., Praha 1931, s. 5–6, 10.
- 6 J. Lotman — B. Uspenskij: Die Rolle dualistischer Modelle in der Dynamik der russischen Kultur (bis zum Ende des 18. Jahrhunderts). Poetica 1977, 1. S. Mathausarová: Cestami staletí. Systémové vztahy v dějinách ruské literatury. Praha 1988.
- 7 Nestorův letopis ruský, přel. K. J. Erben. Praha 1940, s. 82.
- 8 Tamtéž, s. 105–106.
- 9 I. Pospíšil: Úvod do studia literatury pro rusisty. Brno 1991, s. 88–101.

- 10 Vechi. Moskva 1909, pereizdano v 1967 g. izdatel'stvom Posev, Frankfurt am Main.
- 11 G. S. Morson: *The Boundaries of a Genre. Dostoevsky's Diary of a Writer and the Traditions of Literary Utopia*. University of Texas, Austin 1981.
- 12 G. S. Morson: *Hidden in Plain View. Narrative and Creative Potentials in War and Peace*. Stanford University Press 1987. Viz naše stati: Osudovost banality. Universitas, Brno 1991, 5, s. 22–27. Individualita a proud: Lev Tolstoj a moderna. In: *Problémy ruskej moderny*. Nitra 1993, s. 95–103.
- 13 K. Čapek: *Hordubal. Povětroň. Obyčejný život*. Praha 1965, s. 339–340.
- 14 Viz naše stati *Jedna česko-ruská literární spirála (Dostojevskij — Čapek — Těndrjakov)*. Čs. rusistika 1990, 5, 257–265. „Stará“ a „nová“ komparatistika: pragmatismus a ruský maximalismus u Karla Čapka. *Opera Slavica*, Brno 1993, 1, s. 16–24.
- 15 Viz naše stati: *Problém autorského typu: Fadděj Bulgarin*. *Slavica Slovaca* 1988, 4, s. 366–384. Hořce ironická science fiction Fadděje Bulgarina. *Svět literatury* 1993, 5, s. 22–28.
- 16 Viz naše monografie: *Ruská románová kronika (Brno 1983)*, *Labyrint kroniky (Brno 1986)*, *Rozpětí žánru (Brno 1992)*, *Od Bachtina k Solženicynovi (Brno 1992)*, *Protí proudu (Studie o N. S. Leskovovi, Brno 1992)*.
- 17 J. J. Winckelmann: *Dějiny umění starověku. Stati*. Praha 1986, s. 135, přel. J. Stromšík.
- 18 *Tibetská kniha mrtvých. Bardo Thödol. Vysvobození v bardu skrze naslouchání*. Praha 1991, s. 146, přel. J. Kolmaš.
- 19 J. Kolmaš: *Smysl a poslání Tibetské knihy mrtvých, tamtéž*, s. 15–16.
- 20 P. Pokorný: *Píseň o perle. Tajné knihy starověkých gnostiků*. Praha 1986, s. 24.
- 21 P. Pokorný: *Počátky gnose. Vznik gnostického mýtu o božstvu Člověk*. Praha 1969.
- 22 P. Pokorný: *Píseň o perle*, s. 226.
- 23 K. Trofimova: *Istoriko-filosofskije voprosy gnosticizma*. Moskva 1979.

2. Pragmatismus a maximalismus

(Karel Čapek a jedna česko-ruská literární spirála)

- 1 K. Čapek: *Kapesní povídky*, Praha 1971, s. 107.
- 2 K. Čapek: *Francouzská poezie (Překlady)*. Praha 1936, s. 243.
- 3 *Tamtéž*, s. 13.
- 4 K. Čapek: *Univerzitní studie*. Praha 1987.
- 5 *Tamtéž*, s. 77.
- 6 *Tamtéž*, s. 266.
- 7 J. Dewey: *Rekonstrukce ve filozofii*. Praha 1929, s. 138.
- 8 Viz naši monografii *Labyrint kroniky (Brno 1986)*.
- 9 K. Čapek: *Univerzitní studie*, op. cit. s. 314–315.
- 10 Viz naši stať *Individualita a proud: Lev Tolstoj a ruská moderna*. In: *Problémy ruskej moderny*. Nitra 1993, s. 95–103. 11 A. Matuška: *Člověk proti zkáze. Pokus o K. Čapka*. Praha 1963, s. 39.

- 12 M. Bachtin: *Problemy poetiki Dostojevskogo*. Moskva 1963 (čes. Dostojevskij umělec. Praha 1971). Viz V. Kudělka: *Boje o K. Čapka*. Praha 1987, s. 68–69. Na spojitosti Čapka a Tolstého ve sféře drásavého sporu plurality pravd a touhy po jejich stmelení ukazují ruští čapkológové O. Malevič a S. Nikolskij — srov. naši stať *Jedna česko-ruská literární spirála*, *Čs. rusistika* 1990, 5, s. 257–265.
- 13 K. Čapek: *Kapesní povídky*. Praha 1971, s. 248, 249.
- 14 K. Čapek: *Hordubal. Povětroň. Obyčejný život*. Praha 1965, s. 339–340.
- 15 Z. Mathauser: *Metodologické meditace aneb Tajemství symbolu*. Brno 1988.
- 16 V. Těndrjakov: *Čas nečeká*, Praha 1963, s.142.
- 17 V. Těndrjakov: *Šedesát svící. Tři poslední pytle*. Praha 1985, s. 146.
- 18 V. Těndrjakov: *Cesta na jedno století*, Praha 1972, s. 8.

3. Vývojový model žánru (Ke genezi ruského románu)

Literatura

- Bachtin, M.: *Voprosy literatury i estetiki*. Moskva 1975.
- Bém, A.: *Tajemství osobnosti Dostojevského*. Praha 1928.
- Berdjajev, N.: *Mirosozercanije Dostojevskogo*. YMCA Press, Praha 1923.
- Červeňák, A.: *Tajomstvo Dostojevského*. Nitra 1991.
- Dialog — Karnaval — Chronotop 1995, č. 2. *Žurnal naučnych razyskanij o biografii, teoretičeskom nasledii i epoche M. M. Bachtina*. Vitebsk 1995.
- Erlich, V.: *Gogol*. New Haven and London 1969.
- Forster, E. M.: *Aspects of the Novel*. London 1927.
- Freeborn, R.: *The Rise of the Russian Novel*. Cambridge University Press 1973.
- Gillespie, D.: *The Twentieth-Century Russian Novel. An Introduction*. Berg, Oxford — Washington 1996.
- Greenwood, E. B.: *Tolstoy: The Comprehensive Vision*. J. M. Dent-Sons Ltd., London 1975.
- Grifcov, B. A.: *Teorija romana*. Moskva 1927.
- Hodrová, D.: *Hledání románu. Kapitoly z historie a typologie žánru*. Praha 1989.
- Hodrová, D.: *Román ve 20. století — jeho teorie a praxe*. *Česká literatura* 1994, 3, s. 227–254.
- Istorija russkogo romana v dvuch tomach*. Moskva — Leningrad 1962.
- Kautman, F.: *F. M. Dostojevskij — věčný problém člověka*. Rozmluvy, Praha 1992.
- Klotz, V.: *Zur Poetik des Romans*. Darmstadt 1965.
- Lubbock, P.: *The Craft of Fiction*. London 1921.
- Lukács, G.: *Die Theorie des Romans*. Berlin 1920.
- Mann, J.: *V poiskach živoy duši*. Moskva 1984.
- Mathauserová, S.: *Cestami staletí. Systémové vztahy v dějinách ruské literatury*. Praha 1986.
- Merkelbach, R.: *Roman und Mysterium in der Antike*. München und Berlin 1962.
- Močul'skij, K.: *Dostojevskij: žizn' i tvorčestvo*. Paris 1947.

Morson, G. S.: *Hidden in Plain View. Narrative and Creative Potentials in War and Peace*. Stanford University Press 1987.

Morson, G. S.: *The Boundaries of a Genre. Dostoevsky's Diary of a Writer and the Traditions of Literary Utopia*. University of Texas, Austin 1981.

Muir, E. : *The Structure of the Novel*. London 1928.

O religii L'va Tolstogo. Moskva 1912.

Odinokov, V. G.: *Chudožestvennaja sistemnost' russkogo romana*. Novosibirsk 1976.

Odinokov, V. G.: *Chudožestvenno-istoričeskij opyt v poetike russkich pisatelej*. Novosibirsk 1990.

Odinokov, V. G.: „I dal' svobodnogo romana...“ Novosibirsk 1983.

Pokrovskij, V. A.: *Problema voznikovenija russkogo „npravstvenno-satiričeskogo“ romana (O genezise „Ivana Vyžigina“)*. Leningrad 1933.

Pospíšil, I.: *Proti proudu. Studie o N. S. Leskovovi*. Brno 1992.

Pospíšil, I.: *Fenomén šílenství v ruské literatuře 19. a 20. století*. Brno 1995.

Román a „genius loci“. *Regionalismus jako pojetí světa v evropské a americké literatuře*. Praha, sine.

Simpson, M.: *The Russian Gothic Novel and Its British Antecedents*. Columbus 1986.

Sipovskij, V. V.: *Očerki istorii russkogo romana I–II*. Sankt-Peterburg 1909–1910.

Smirnov, I. P.: *Diachroničeskije transformacii literaturnych žanrov i motivov*. Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband 4, Wien 1981.

Svatoň, V.: *Epické zdroje románu. Z teorie a typologie ruské prózy*: Praha 1993.

Theile, W.: *Immanente Poetik des Romans*. Darmstadt 1980.

Typologie du roman. Wrocław 1984.

Vogüé, M. de: *Le Roman russe*. Plon, Paris 1886.

IV. Žánr a autor

(Deník spisovatele F. M. Dostojevského a šlépěje J. Demla)

- 1 B. Bursov: *Dostojevskij a jeho svět* (pův. Ličnosť Dostojevskogo, Leningrad 1974). Praha, Odeon 1979, s. 10, 29 (přel. J. Žák).
- 2 K. Čapek: *Svědectví o Jakubu Demlovi*. Pův. Lidové noviny 20. 9. 1931, cit. podle K. Čapek: *Spisy XIX, O umění a kultuře*. Praha 1986, s. 269–270.
- 3 A. de Yonge: *Dostoevsky and the Age of Intensity*. London 1975.
- 4 J. Cateau: *La création littéraire chez Dostoievski*. Institut d'études slaves, Paris 1978, s. 467–476.
- 5 A. Červeňák: *Člověk v literatuře (Dostojevskij a sčasná literárna veda)*. Bratislava 1986: „Dostojevskij žil a tvoril v čase, keď sa ‚všetko poprevracalo‘ (L. N. Tolstoj), keď sa svet a človek ‚rozpadli na svoje provopočiatočné elementy‘ (F. M. Dostojevskij), preto dokázal zachytiť tento rozpad v analytických typoch.“ (s. 21). Na převratný generický význam Deníku spisovatele upozornil S. Morson v monografii *The Boundaries of*

- a Genre. Dostoevsky's Diary of a Writer and the Tradition of Literary Utopia. University of Texas Press, Austin 1981.
- 6 F. M. Dostojevskij: Deník spisovatele. Praha 1977, I, s. 9 (dále viz DS). V dalším textu se opíráme o tento překlad (L. Zadražil), ale především o text uvedený ve vydání F. M. Dostojevskij: Polnoje sobranije sočinenij v tridcati tomach. Publicistika i pis'ma, t. XVIII-XXX, Moskva 1978–1988.
 - 7 DS, I. s. 14.
 - 8 Tamtéž, s. 33.
 - 9 Tamtéž, s. 41.
 - 10 Tamtéž, s. 42.
 - 11 Tamtéž, s. 51.
 - 12 Tamtéž, s. 85.
 - 13 Tamtéž, s. 128.
 - 14 Tamtéž, s. 130.
 - 15 M. Bachtin: Problema rečevych žanrov. In: M. Bachtin: Estetika slovesnogo tvorčestva. Moskva 179, s. 237–280.
 - 16 S. Averincev: Slavjanskoje slovo i tradicija ellinizma. Voprosy literatury, 11, 1976, s. 152–162.
 - 17 L. Martynov: Hyperboly. Praha 1981, s. 97 (Přel. L. Kubišta):
 - 18 J. Mourková: Jakub Deml sine ira et studio. Kmen I (VII), 1988, č. 34, s. 3.
 - 19 Tamtéž, s. 3.
 - 20 V. Binar: Neznámé arcidílo Jakuba Demla, in: J. Deml: Tasov. Praha 1971, s. 179.
 - 21 Tamtéž, s. 183.
 - 22 O. Babler: Jakub Deml. Rivista di letteratura slave diretta da Ettore Lo Gatto. Roma, anno III, agosto-dicembre 1928, fasc. IV-V-VI, s. 351–359.
 - 23 M. Dvořák: Rodný kraj v díle Jakuba Demla. Život 5–6, List pro výtvarnou práci a uměleckou kulturu, roč. XIV, 1936, s. 106–111.
 - 24 W. Wiliński: Jakub Deml. Przegląd powszechny, t. 199, č. 595–596, 1933, s. 137–153; t. 199, 1933, č. 597, s. 285–301.
 - 25 M. Ripellino: Due studi di letteratura Ceca, II. L'arte di Jakub Deml. Societa editrice internazionale, Torino — Milano — Genova — Parma — Roma — Catania 1950. No. 3.
 - 26 Dějiny francouzské literatury 19. a 20. století, 2., 1870–1930. Praha 1976, s. 303.
 - 27 L. Bloy: Můj deník pokračováním k Žebráku nevděčníku 1896–1900. Stará Říše 1919, s. 103.
 - 28 Tamtéž, s. 32.
 - 29 Tamtéž, s. 230–231.
 - 30 Tamtéž, s. 106.
 - 31 Šlěpěje III. V Tasově na Moravě 1919, s. 12.
 - 32 Šlěpěje III, s. 69.
 - 33 Šlěpěje I. V Jinošově na Moravě 1917, s. 9–10.